

6552 SAYILI KANUNUN 5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNA GETİRDİĞİ BAZI ÖNEMLİ DEĞİŞİKLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Arzu ARSLAN ERTÜRK *

ÖZET

11.09.2014 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6552 Sayılı İş Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun ile yapılan değişikliklerden bir kısmı da 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa ilişkindir. Söz konusu değişikliklerin herbiri başlı başına değerlendirme konusu olacak niteliktedir. Ancak bu değişikliklerden bazıları gerek uygulama açısından gerekse 6552 sayılı Kanunun ortaya çıktığı dönem itibariyle öne çıkan başlıklardır. Bu çalışmada söz konusu değişikliklerden öne çıkan başlıklar olan sigortalılık ilişkisinin kurulmasına, sigortalı kadının yaşlılık aylığına hak kazanmasını kolaylaştıran nitelikteki düzenlemelere, genel sağlık sigortası kapsamında sigortalıya yapılan yardımlara ve Manisa'nın Soma ilçesinde yaşanan madden kazası mağdurlarına yönelik düzenlemeler ilişkin değişiklikler inceleme konusu yapılmıştır.

***Anahtar Kelimeler:** 6552 sayılı Kanun, 6552 sayılı Torba Kanun, 6552 sayılı Kanununun 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda öngördüğü değişiklikler.*

---

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

ABSTRACT

The Omnibus Law No. 6552 regarding the changes in the Labour Law, some other Laws and Legislative Decrees and Reconstruction of Some Debts, which has come into effect by being published in the Official Journal dated 11.09.2014, has made changes and constituted new regulations within Law No. 5510 regarding the Social Security and General Health Insurance Law. All the mentioned changes are such that each can be subject to separate reviews. But some these changes stand out more than the others due to both the application and also the time period which the Law No. 6552 was established. In this study, the noteworthy changes regarding, the establishment of the insurance relations, regulations which ease the qualification of insured women for retirement pension, the support within the scope of the general health insurance and the regulations regarding the victims of the mining accident that had occurred in the Soma district of Manisa province, have been reviewed.

Keywords: *The Law 6552, The Omnibus Law No. 6552, the changes included in the Omnibus Law No. 6552 regarding the Social Security and General Health Insurance Law 5510.*

GİRİŞ

Pek çok kanun ve kanun hükmünde kararnamede değişikliklere ve yeni düzenlemelere yerveren 6552 Sayılı İş Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun (Torba Kanun), 11.09.2014 tarihli resmi gazetede¹ yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bilindiği üzere, son zamanlarda “Torba Kanun” olarak adlandırılarak birbiri ile alakası olmayan kanunlara ilişkin düzenleme ve değişikliklerin tek bir kanun başlığı altında yapılması sıkça benimsenen bir yöntem halini almıştır. Ancak bu yöntemin, kanun yapma/değiştirme tekniğine ne kadar uygun ve sağlıklı olduğu, üzerinde tartışılması gereken önemli bir husustur².

6552 Sayılı Torba Kanun ile yapılan değişikliklerden bir kısmı İş ve Sosyal Güvenlik Mevzuatına ilişkindir³. Söz konusu Kanunda yeralan m. 40

¹ RG., S. 29116 mükerrer

² Arslan Ertürk, 2015: s. 174, dn.2, <http://www.calismatoplum.org/sayi45/erturk.pdf>.

³ 6552 Sayılı Torba Kanun İş ve Sosyal Güvenlik Mevzuatı kapsamındaki şu kanunlarda bir takım değişiklikler öngörmektedir: 4857 sayılı İş Kanunu, 3213 sayılı Maden Kanunu,

ile m. 63 arasındaki düzenlemeler ise tümüyle 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa⁴ ilişkin değişikliklerdir. Yapılan değişikliklerle sadece 5510 sayılı Kanunun bazı maddeleri yeniden gözden geçirilmekle kalınmamış, Kanuna bir ek madde (ek madde 9) ve bir dizi de geçici madde (geçici madde 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59) eklenmiştir.

Genel gerekçe metninde vurgulandığı üzere, 6552 sayılı Torba Kanun ile sosyal güvenlik alanında yapılan yenilikler sosyal güvenlik sistemini iyileştirmeye ve uygulama alanında ortaya çıkan sorunları gidermeye yöneliktir⁵. Ancak yapılan düzenlemelerin önemli bir kısmının da 13.05.2014 tarihinde Manisa'nın Soma ilçesindeki maden ocağında iş kazası geçiren sigortalılara ve onların hak sahiplerine ilişkin olduğu görülmektedir. Bu düzenlemeler: Soma ilçesindeki maden ocağında iş kazası geçiren ve 4/I, a bendi kapsamında sigortalı olanlara veya onların hak sahiplerine aylık net ücretleri tutarında bir ödemenin yapılmasına, bu kazada hayatını kaybeden sigortalıların Sosyal Güvenlik Kurumuna olan her türlü borcunun silinmesine, geride kalan ana ve babalarına diğerlerinden daha özel şartlarla aylık bağlanmasına ve yakınlarından bir kişiye de kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilebilme fırsatı verilmesine ilişkindir⁶. Bununla beraber 6552 sayılı Torba Kanun ile 5510 sayılı Kanunda, yabancılar ve ev hizmetlerinde çalışanlar için sigortalılık ilişkisinin kurulmasına, genel sağlık sigortası kapsamında sigortalıya yapılan yardımlara, yeraltı işlerinde çalışanların emekliliğine ve fiili hizmet süresi zammına, kısa burslandırılan uluslararası öğrencilerin genel sağlık sigortası kapsamında bildirimlerine, gelir tespiti testi

---

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu, 3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun, 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu.

⁴ RG., 16.06.2006, S. 26200.

⁵ <http://www.sgk.com.tr/mevzuatlar/yenitorbakanuntammetni010620141.pdf>, s.16, (erişim tarihi: 22. 04. 2015).

⁶ Bununla beraber 6552 sayılı Torba Kanun, madenlerde yeraltı işlerinde çalışan tüm işçilere yönelik bazı düzenlemeleri de içermektedir: Bu kapsamda, yeraltında çalışanlar ve maden işçileri için haftalık ve günlük çalışma süreleri, yıllık ücretli izin süreleri, ücretleri, emeklilik yaşları yeniden belirlenmiş, maden işçilerine zorunlu ve olağanüstü haller dışında fazla çalışma yaptırılması yasaklanmış ve bu işçilerin iş güvencesine ilişkin hükümlerden yararlanmaları da kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Ayrıntılı Bilgi için Bkz. Arslan Ertürk, 2015: s. 179 vd., <http://www.calismatoplum.org/sayi45/erturk.pdf>.

yaptırılmasına, esnaf ve çiftçilerin prim, gecikme zammı ve gecikme cezalarına, Sosyal Güvenlik Kurumunun prim alacaklarının yapılandırılmasına ve Kuruma ödenecek idari para cezalarına, Kurumun zararına sebep olanlara, Sosyal Güvenlik Kanunu kapsamında çıkartılan işyerlerinin borçlarına, TÜİK Başkanlığında istihdam edilen geçici personele ilişkin pek çok değişikliğe gidilmiştir. Söz konusu değişikliklerin herbiri başlı başına değerlendirme konusu olacak niteliktedir. Ancak bu değişikliklerden bazıları gerek uygulama açısından gerekse 6552 sayılı Kanunun ortaya çıktığı dönem itibarıyla öne çıkan başlıklardır:

6552 Sayılı Kanun ile 5510 sayılı Kanuna eklenen ve ev hizmetlerinde çalışanların sigortalılığını düzenleyen ek madde 9 hükmü, gerçekten de korunmaya muhtaç bir grup çalışan ile Kurumun arasındaki sigortalılık ilişkisini ihdas eden önemli bir düzenleme getirmektedir. Yine kadın sigortalının yaşlılık aylığına hak kazanmasını kolaylaştırıcı nitelikteki doğum borçlanmasına ilişkin düzenleme ile sürekli başkasının bakımına muhtaç çocuğu bulunan kadın sigortalı için öngörülen düzenlemede 6552 sayılı Torba Kanun ile yapılan değişiklikler, geniş bir sigortalı kitlesi olan kadın sigortalılar için büyük önem taşımaktadır. 5510 sayılı Kanunun Genel Sağlık Sigortası kapsamında yer alan ve sigortalıya “yardımcı üreme teknikleriyle çocuk sahibi olabilme” imkanı sunan madde hükmünde 6552 sayılı Torba Kanun ile yapılan değişiklikler ise uzun süredir yapılması beklenen ve kamuoyu tarafından yakından takip edilen değişikliklerdir. Diğer yandan 6552 sayılı Torba Kanun m. 63 ile 5510 sayılı Kanuna eklenen geçici m. 59 hükmü, Soma’da yaşanan maden kazası sonrasında sigortalılara ve onların hak sahiplerine sağlanan ayrıcalıklı haklara ilişkin düzenlemeler içermekte olup, bu facianın etkisi ile yeraltında çalışan sigortalıları kapsayan bazı hükümlerde de 6552 sayılı Torba Kanun ile bir dizi yenilik de yapılmıştır.

Tüm bu sebeplerden ötürü bu çalışmamızda 6552 sayılı Torba Kanun ile 5510 Sayılı SSGSSK’da yapılan tüm değişiklikler değil, yukarıda da belirttiğimiz üzere; sigortalılık ilişkisinin kurulmasına, sigortalı kadının yaşlılık aylığına hak kazanmasını kolaylaştıran nitelikteki düzenlemelere, genel sağlık sigortası kapsamında sigortalıya yapılan yardımlara ve Manisa’nın Soma ilçesinde yaşanan maden kazası mağdurlarına yönelik düzenlemelere ilişkin öne çıkan değişiklikler inceleme konusu yapılmaktadır.

I. SİGORTALILIK İLİŞKİSİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

1. Ev Hizmetlerinde Çalışanların Sigortalılığı İle İlgili Düzenleme

6552 Sayılı Torba Kanun m. 40 hükmü ile 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun “sigortalı sayılmayanlar”a ilişkin m. 6 hükmünde bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden ilki; SSGSSK m. 6/I, c hükmü ile zorunlu sigortalılığın kapsamı dışında bırakılan “*ev hizmetlerinde çalışanlar*”a ilişkindir. Ancak yine 6552 Sayılı Torba Kanun m. 55 ile 5510 sayılı SSGSSK’ya eklenen ek madde 9 hükmü, “*Ev hizmetlerinde çalışanların sigortalılığı*” başlığı altında, m. 6/I, c hükmünden farklı olarak ev hizmetlerinde çalışanların tamamının sigortalılık ilişkisini düzenlemektedir:

Torba Kanun m. 40 hükmü ile getirilen değişiklik öncesinde SSGSSK madde 6/I, c hükmünde yer alan düzenlemeye göre, *ücretle ve sürekli çalışanlar* hariç olmak üzere ev hizmetlerinde çalışanlar sigortalı sayılmamaktaydı. Ancak Kanun ev işlerinde süreksiz çalışma kavramına herhangi bir açıklık da getirmemekte, Sosyal Sigortalar Kurumu ise burada İş K. m. 10 hükmünü kıyasen uygulamaktaydı. Buna göre, ev hizmetlerinden⁷ sayılan işlerde sürekli olarak çalışmakla beraber ücret almayanlar ile bir aydan az çalışanlar (İş K. m. 10/I) sigortalı sayılmamakta idi⁸. Uygulamada Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda süreklilik olgusunun gerçekleşmiş olmasını, kişinin haftanın en azından yarısından fazlasını düzenli olarak aynı işverenin yanında çalışarak geçirmiş olmasını aramakta idi⁹.

⁷ Ev hizmetleri genellikle evlerde yapılan hizmetçilik, açılılık, bahçıvanlık, şoförlük, mürebbiyelik, dadılık gibi işlerdir. Bkz. Okur, 2004: s. 9; Sözer, 2013: s. 91-92; Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2014: s. 141; Arıcı, 2015: 251; Tuncay ve Ekmekçi, 2013: 299; *Alper* bu çalışan grubunu, “Günlük hayatta “gündelikçi çalışanlar” olarak nitelendirilen bu gruplar, aile fertleri dışında bir evin günlük işlerini yürütmek amacıyla haftanın veya ayın belirli günlerinde süreksiz olarak çalışan kişilerdir.” şeklinde tanımlamıştır, bkz. Alper, 2014: s.111.

⁸ Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Okur, 2004: 11 vd.; Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2014: s. 141; Arıcı, 2015: 252; Tuncay ve Ekmekçi, 2013: 299; Sözer, 2013: s. 92; Ancak doktrinde, *Caniklioğlu*, bu uygulamayı isabetli bulmamakta, gündelikçi olarak adlandırılanlar dışındakilerin sigortalı sayılması gerektiğini vurgulamakta idi. Bkz. Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2012: s. 139, dn. 145.

⁹ Yarg. 21 HD., 1.10.2013, E. 2012/10829, K. 2013/17754, bkz. Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2012: s. 139, dn. 149; Yarg. 10 HD., 27. 10. 2000, E. 6089, K. 6479, bkz. Tuncay ve Ekmekçi, 2013: 299 ve dn. 75, 76; Ayrıca Yargıtayın konuya ilişkin kararlarına yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. Okur, 2004: 13-15.

6552 Sayılı Torba Kanun m. 40 hükmü ile SSGSSK. m. 6/I, c hükmündeki “ (ücretli ve sürekli olarak çalışanlar hariç)” ibaresi kaldırılmış yerine “(Kanunun ek 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında sigortalı olanlar ile ücretle aynı kişi yanında ay içinde 10 gün ve daha fazla süreyle çalışanlar hariç)” ibaresi eklenmiştir. Diğer bir söylemle; yeni düzenlemeye göre, *Kanunun ek 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında sigortalı olanlar ile ücretle aynı kişi yanında ay içinde 10 gün ve daha fazla süreyle çalışanlar hariç olmak üzere ev hizmetlerinde çalışanlar sigortalı sayılmayacaklardır.* Her ne kadar madde hükmü ile, istisna tutulanlar hariç ev hizmetlerinde çalışanların sigortalı sayılmayacağı ifade edilmekte ise de ek m. 9 ile yapılan düzenleme dikkate alındığında artık kapsam dışı kalan kimsenin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak söz konusu duruma Sosyal Güvenlik Kurum tarafından çıkartılan ve 01.04. 2015 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan “*Ev Hizmetlerinde 5510 Sayılı Kanunun Ek 9 uncu Maddesi Kapsamında Sigortalı Çalıştırılması Hakkında Tebliğ*”¹⁰ açıklık kazandırmaktadır. Buna göre; SSGSSK m. 6/I, c hükmü ile istisna kılınarak ek m. 9 hükmü kapsamında sigortalı sayılmayanlar, m.6/ I, b hükmünde de yer alan düzenlemeye paralel olarak, *aynı evde oturan üçüncü derece dahil bu dereceye kadar hısımlar tarafından ev hizmeti işlerini yapanlardır. Ancak, üçüncü dereceye kadar olan akrabalar dışından olup ev hizmeti nedeniyle işe alınan, aynı evde yaşayanlar ek 9 uncu madde kapsamında sigortalı sayılacaktır* (Tebliğ 2)¹¹.

6552 Sayılı Torba Kanun m. 55 ile 5510 sayılı SSGSSK’ya eklenen ek madde 9/ f I hükmü, ev hizmetlerinde ay içinde bir işveren yanında on gün ve daha fazla çalışanların sigortalılıklarını düzenlemektedir. Madde hükmüne göre; ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içinde çalışma saati süresine göre hesaplanan çalışma gün sayısı 10 gün ve daha fazla olanlar, SSGSSK m. 4/I, a

¹⁰ RG., S. 29313.

¹¹ Genelge 2/ f II- Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile aynı konutta birlikte yaşayan ve üçüncü derece dahil bu dereceye kadar hısımlar arasında ve aralarına dışardan başka kimse katılmaksızın, yaşadıkları konut içinde yapılan işlerde çalışanlar sigortalı sayılmadıklarından, aynı evde oturan üçüncü derece dahil bu dereceye kadar hısımlar tarafından ev hizmeti işlerini yapanlar ek 9 uncu madde kapsamında sigortalı sayılmayacaktır. Ancak, üçüncü dereceye kadar olan akrabalar dışından olup ev hizmeti nedeniyle işe alınan, aynı evde yaşayanlar ek 9 uncu madde kapsamında sigortalı sayılacaktır. *Arıcı* da, söz konusu düzenleme ile arada sırada ev işlerinde çalışanların, çalışması sürekli olmayıp hatır için çalışanlar ile aynı evde yaşayan ve çalışanların kapsam dışında tutulmasının amaçlandığını belirtmektedir. Bkz. *Arıcı*, 2015: 252; *Güzel ve Okur ve Caniklioğlu*, 2014: s. 141; *Korkusuz ve Uğur*, 2015:s. 274.

kapsamındaki sigortalılara ilişkin hükümlere tabidir. Bu kişiler hakkında uzun ve kısa vadeli sigorta kolları, genel sağlık sigortası ile 4447 sayılı Kanununun 46 ncı maddesine göre işsizlik sigortası hükümleri uygulanacaktır (Tebliğ 3.1). Bilindiği üzere, sosyal sigortalarda sigortalılık ilişkisinin başlangıcında “zorunluluk ilkesi” esas olup sigortalılık Kanunda öngörülen biçimde çalışmaya başlamakla ya da statüye geçmekle kendiliğinden başlamaktadır. SSGSSK m. 4/I, a kapsamında sigortalı sayılanlar için sigortalılık ilişkisi, hizmet akdi ile işe alındıkları ve fiilen çalışmaya başladıkları tarihte kurulmuş olup (SSGSSK m. 7/I, a) sigortalının Kuruma bildirilmemiş olması dahi bu anlamda bir fark yaratmamaktadır. Bu nedenle kişi hizmet akdi ile eylemli olarak bir saat çalışmış olsa dahi sigortalı sayılacaktır¹². Ancak ek m. 9/ f I hükmü bu anlamda farklı bir yaklaşım sergileyerek ev hizmetlerinde çalışanlar için sigortalılık ilişkisinin 10 gün veya daha fazla çalışmış olmakla kurulacağı şeklinde bir izlenim yaratmaktadır. Sigortalının çalışmış olduğu on günlük sürenin hesabı, SSGSSK’nın çalışma sürelerinin hesabına ilişkin genel hükmü uyarınca, sigortalının o ay içinde çalıştığı saatler toplanarak 7,5’a bölünmek suretiyle bulunmalıdır¹³. Ek m. 9/ f I kapsamındaki sigortalının Kuruma bildirişi, işverenler tarafından örneği Kurumca hazırlanan “Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge” ile en geç çalışmanın geçtiği ayın sonuna kadar yapılacaktır. Süresinde yapılmayan bildirim için işverene m. 102/ f I, a hükmünün (1) numaralı alt bendi uyarınca idari para cezası uygulanacaktır (Tebliğ 3.2, Tebliğ 3.3 ve Tebliğ 3.3.2).

Ek m. 9/f 2 hükmü ile *ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içinde çalışma saati süresine göre hesaplanan çalışma gün sayısı 10 günden az olanlar için iş kazası ve meslek hastalığı sigortası kapsamında sigortalılık öngörülmüştür* (Tebliğ 4.6).

SSGSSK ek m. 9/f 2 ve Tebliğ 4.7 hükmü uyarınca ev hizmetlerinde ay içinde 10 günden az çalışanlar hakkında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası dışında diğer kısa vadeli ve uzun vadeli sigorta kollarına ilişkin hükümler uygulanmayacaktır. Bu durumdaki sigortalılar için çalıştırıldıkları süreyle orantılı olarak çalıştıranlarca 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas

¹² Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2014: s. 178 vd.; Arıcı, 2015: s. 272; Sözer, 2013: s. 46-47.

¹³ Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2014: s. 142.

günlük kazanç alt sınırının %2'si oranında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi ödenecektir. Diğer yandan Torba Kanun ile SSGSSK'na eklenen Ek m. 9/ f II hükmü ile bu kişiler için sadece %2 oranında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi ödeneceği açık bir şekilde belirtildiğine göre, söz konusu kişilerin diğer sigorta kollarından yararlanamayacağı açıktır. Durum böyle iken, madde hükmünde ve Tebliğ 4.6 hükmünde bu kişiler hakkında hastalık sigortası ve analık sigortası hükümlerinin uygulanamayacağına yer verilmesi hiç bir anlam ifade etmediği gibi kanun yapma tekniğine de uygundur¹⁴.

Ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalışma gün sayıları 10 günden az olanların sigortalılık tescili, çalışan ve çalıştıran imzalarını ihtiva eden ve örneği Kurumca hazırlanan bir belgenin en geç çalışmanın geçtiği ayın sonuna kadar Kuruma verilmesi ile sağlanacaktır. Bu kişilerin sigortalılık başlangıcı için ise çalışma başlangıcına dair kayıtlı en eski tarih esas alınarak belirlenecektir.

Madde hükmü, ev hizmetlerinde 10 günden az çalışan kısmi sigortalılara tüm sigorta kollarından yararlanabilme olanağı tanıyan bir düzenlemeyi de içermektedir. Buna göre söz konusu kişiler, adlarına ödenen primin ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar aynı kazancın otuz katının %32,5 oranında prim ödeyebilirler. Ödenen primin %20'si malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları, %12,5'i ise genel sağlık sigortası primidir. Ancak bu süre içinde ödenmeyen primin ödenme hakkı düşecek, ödenen primler ise m.4/I, (a) bendi kapsamında sigortalılık sayılacaktır.

Ek m. 9/ f III hükmüne ve Tebliğ 4.6'da yer verilen düzenlemeye göre, ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanların iş kazası ve meslek hastalığı sigorta kollarından sağlanan yardımlardan yararlanabilmesi için *iş kazasının olduğu tarihten en az on gün önce tescil edilmiş olması ve sigortalılığının sona ermemiş olması* gerekmektedir. Ayrıca bu sigortalılara *iş kazası veya meslek hastalığından dolayı geçici iş göremezlik ödeneği ödenmesi veya sürekli iş göremezlik geliri ya da malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından aylık bağlanabilmesi için prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması* şartı da aranmaktadır. Gerek ek m. 9/ f. III ile gerekse tebliğ hükmü ile öngörülen bu düzenleme ağır yararlanma şartları içermekte olup zaten bugüne kadar kayıt dışı olarak ve zor şartlarda çalışan bu kişilerin kısmi

¹⁴ Güzel ve Okur ve Caniklioglu, 2014: s. 143.

sigortalılar kapsamına alınarak iş kazası ve meslek hastalığı sigortasının korumasından yararlandırılmaları amacı ile bağdaşmamaktadır.

Ek m. 9/II kapsamındaki kişileri çalıştıranlar 5510 sayılı SSGSSK uygulamasında işveren sayılmamakta olup bu sigortalılarla ilgili iş kazası ve meslek hastalığı olaylarında işverenin kastı veya iş güvenliği mevzuatına aykırı davranışı sebebiyle Kurumun işverene rucuuna ilişkin Kanunun 21/ f I hükümleri de uygulanmayacaktır.

2. Yabancı Ülkede Sosyal Sigortaya Tabi Olduğunu Belgeleyenlerin Sigortalılığı İle İlgili Düzenleme

6552 Sayılı Torba Kanun m. 40 ile 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun “*sigortalı sayılmayanlar*”a ilişkin m. 6 hükmünde yapılan diğer bir önemli değişiklik de madde hükmünün e bendinde yer alan *yabancı bir ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyenlere* ilişkindir¹⁵. Yapılan değişiklikle, yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş tarafından ve o kuruluş adına ve hesabına Türkiye’ye bir iş için gönderilenlerin sigortalı sayılmayacakları süre *üç ay* ile sınırlanmıştır. Ayrıca bu kişiler için uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde yer alan konuya ilişkin hükümlerin de saklı olduğu ifade edilmiştir¹⁶.

Söz konusu madde hükmünün e bendinde Torba Kanun m. 40 hükmü ile yapılan bu değişiklikten önce, yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş adına çalışmak üzere Türkiye’ye gönderilen ve geldikleri ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyenlerin sigortalı sayılmayacakları süre ile ilgili herhangi bir sınırlama öngörülmemekte idi. Ancak Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin¹⁷ konuya ilişkin m. 10/1, d hükmünde, bu

¹⁵ 6552 Sayılı Torba Kanunun getirdiği değişiklik öncesinde SSGSSK m. 6/I, e bendi “*yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş tarafından ve o kuruluş adına ve hesabına Türkiye’ye bir iş için gönderilen ve yabancı ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyen kişiler ile Türkiye’de kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan, yurt dışında ikamet eden ve o ülke sosyal güvenlik mevzuatına tabi olanlar*” şeklinde idi.

¹⁶ 6552 Sayılı Torba Kanun m. 40 hükmü ile değişikliğe uğrayan SSGSSK m. 6/I, e bendinin yeni hali, “*Uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri hükümleri saklı kalmak kaydıyla; yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş tarafından ve o kuruluş adına ve hesabına Türkiye’ye üç ayı geçmemek üzere bir iş için gönderilen ve yabancı ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyen kişiler ile Türkiye’de kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan, yurt dışında ikamet eden ve o ülke sosyal güvenlik mevzuatına tabi olanlar*” şeklindedir.

¹⁷ RG. 02.03.2011, S. 27862.

kişilerin Türkiye’de üç ay boyunca sigortalı sayılmayacakları belirtilmekte idi. Kanunda olmayan böyle bir sınırlamanın Yönetmelikle öngörülmesi ise normlar hiyerarşisine aykırı olması sebebiyle haklı olarak eleştirilmiş¹⁸ ve söz konusu Yönetmelikte 2013 ağustos ayında yapılan bir değişiklikle, üç aylık sınırlama Yönetmelikten çıkarılmıştı. Yine, Sosyal Güvenlik Kurumunun yabancı uyrukluların sigortalılığına ilişkin olarak yayımlanmış olduğu 2011-43 sayılı Genelgede, Türkiye ile ikili sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamış ülkelerden Türkiye’ye gelenler için süre sınırlamasının üç ay olmadığı, ilgili sözleşmedeki hükümler uyarınca belirleneceği belirtilmekte idi (Genelge 4.2)¹⁹.

Gerek SSIY m. 10/1, d hükmünün 2013 ağustos değişikliğinden önceki haline gerekse Kurumun 2013-43 sayılı Genelgesinin 4.2’de yer verdiği düzenlemeye bakıldığında, Kanun koyucunun asıl iradesinin, uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinin konuya ilişkin hükümleri saklı kalmak kaydıyla, geldikleri ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyenlerin sadece 3 aylık bir süre için sigortalı sayılmamaları yönünde olduğu görülmektedir. Normlar hiyerarşisi dikkate alındığında, böyle bir sınırlamaya öncelikle Kanunda yer verilmesi izlenmesi gereken en doğru yoldur.

6552 Sayılı Torba Kanunla yapılan değişiklikle bundan böyle, yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş adına çalışmak üzere Türkiye’ye gönderilenlerin sigortalı sayılmayacakları sürenin 3 ay ile sınırlı olacağına, ancak uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde konuya ilişkin hükümlerin mevcut olması halinde bu kişilerin sigortalı sayılmayacakları sürenin belirlenmesinde sözleşme hükümlerinin öncelikle uygulanacağına²⁰ ilişkin düzenlemeye SSGSSK m. 6/1, e hükmünde yer verilmek suretiyle hem normlar hiyerarşisine uygun bir düzenleme yapılmış hem de Kanun koyucunun baştan beri yansıtmak istediği gerçek iradesi nihayet madde hükmünde doğru bir şekilde yer almıştır.

¹⁸ Eleştiriler için bkz. Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2012: s. 141; Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2014: s. 146; Tuncay ve Ekmekçi, 2013: 303.

¹⁹ Sosyal Güvenlik Kurumunun 31.05.2011 tarihli yabancı uyrukluların sigortalılıklarına ilişkin 2011-43 sayılı Genelgesi, 4.2 için bkz. http://www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/15746de0-d2c04a72955705ee7afad050/31.05.2011+_2011143+_Yabanc%C4%B1+Uyruklular%C4%B1n+Sigortal%C4%B1%C4%B1klar%C4%B1.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=15746de0-d2c0-4a72-9557-05ee7afad050, s. 4-5.

²⁰ Yabancı uyrukluların Türkiye ile arasında sosyal güvenlik sözleşmesi olmayan bir ülkeden gelmesi halinde, geldiği ülkede sigortalı olduğunu ispat etmiş olsa dahi sadece 3 aylık süre için sigortalı sayılacağı, 3 ayı geçen sürede 5510 sayılı Kanun bakımında zorunlu sigortalı olacağı şeklindeki düzenlemenin, özellikle 3. ülkelerden gelecek yabancı işgücü göçünün Türk vatandaşlarının istihdam imkanlarını sınırlandırmaması için alınmış bir tedbir olduğu yolunda bkz. Alper, 2014: s. 112.

II. KADIN SİGORTALININ YAŞLILIK AYLIĞINA HAK KAZANMA KOŞULLARINI KOLAYLAŞTIRAN DÜZENLEMELERDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

1. Sürekli Başkasının Bakımına Muhtaç Çocuğu Bulunan Kadın Sigortalı İle İlgili Düzenleme

Bilindiği üzere 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu sigortalının işi, yaşı ve sağlık durumu gibi bir takım özel hallerini dikkate almak suretiyle bazı sigortalı grupları için yaşlılık aylığına hak kazanma koşullarını özel olarak düzenlemekte, yaşlılık aylığına hak kazanmada yaş ve prim ödemeye ilişkin kolaylaştırıcı şartlar öngörmektedir. Söz konusu gruplardan bir tanesi de SSGSSK m. 28/f 8 hükmünde düzenlenen sürekli başkasının bakımına muhtaç çocuğu bulunan kadın sigortalılardır.

Torba Kanun m. 41 hükmü, sürekli başkasının bakımına muhtaç çocuğu bulunan kadın sigortalının, 5510 sayılı SSGSSK yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçen prim ödeme gün sayılarının dörtte birinin prim ödeme gün sayılarına eklenmesi ve eklenen bu sürelerin emeklilik yaş haddinden indirilmesi suretiyle daha erken emekli olabilmesine yönelik bir düzenleme içeren SSGSSK m. 28 hükmünün 8. fıkrasında önemli bir değişiklik yapmıştır. Torba Kanun ile yapılan değişiklikten önceki şekliyle, kadın sigortalının bu madde hükmünden yararlanabilmesi için, başkasının sürekli bakımına muhtaç derecede *malul* çocuğunun bulunması şartı aranmakta iken yeni düzenleme ile “*malul* “ çocuk ibaresi “*ağır engelli* “ çocuk olarak değiştirilmiştir.

5510 Sayılı SSGSSK’na göre “*malul olma*” teknik bir kavramdır. Kanunun m. 34/ I, b, 2 hükmüne göre, Kurum Sağlık Kurulu Kararı ile çalışma gücünü en az %60 oranında yitirdiği tespit edilen çocuk malul çocuktur. 6552 Sayılı Torba Kanunla getirilen değişiklikten önceki haliyle kadın sigortalının, kendisine hem yaş hem de sigortalılık süresi açısından önemli bir avantaj sağlayan SSGSSK m. 28/8 hükmünden yararlanabilmesi için, sürekli başkasının bakımına muhtaç olan çocuğunun çalışma gücünü en az %60 oranında yitirmek suretiyle malul olduğunun Kurum Sağlık Kurulu tarafından tespit edilmesi gerekmektedir. Torba Kanun m. 40 hükmü ile yapılan değişiklik sonrasında, kadın sigortalının madde hükmünden yararlanabilmesi için sürekli başkasının bakımına muhtaç olan çocuğunun Kurum Sağlık Kurulunca “*ağır engelli* “ olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir. Kanunda yer alan “malulluk” kavramı “çalışma gücü kaybı” ile ilişkilendirilmiş

bir kavram olması sebebiyle, sürekli başkasının bakımına muhtaç çocuğun tespit edilmesi için uygun bir kavram olmadığı aşıkardır. Ancak söz konusu değişiklik gerek 5510 sayılı Kanunda gerekse ilgili yönetmeliklerde tanımı bulunmayan “ağır engelli” olma gibi bir kavramı gündeme getirmektedir. Bu nedenle madde hükmünün uygulanabilirliği açısından, Kurum Sağlık Kurulu tarafından ne olduğu belirlenecek olan “ağır engelli” olma halinin “malul” olma haline göre sigortalı kadının daha lehine bir durum yaratıp yaratmayacağı kanaatimizce belirsizdir. Bu nedenle “ağır engellilik” kavramının şu anki haliyle uygulamaya da yol gösterecek objektif bir tanıma ihtiyacı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

SSGSSK m. 28/8 hükmünün açık lafzı uyarınca söz konusu haktan sadece kadın sigortalılar yararlanabilmektedir. Ancak bu haktan sadece kadın sigortalıyı yararlandırmak ayrımcılık yaratmaktadır. Erkek sigortalının da sürekli başkasının bakımına muhtaç derecede ağır engelli çocuğun olması ve bu çocuğun bakımının erkek sigortalı tarafından yapılıyor olması halinde, bu haktan erkek sigortalının yararlandırılmıyor olmasına haklı bir gerekçe bulmak güçtür. Zira söz konusu hüküm ile sigortalının diğer sigortalılara göre erken emekli olmasını meşrulaştıran sebep, onun kadın ya da erkek olması değil başkasının bakımına muhtaç ağır engelli bir çocuğunun bulunması ve bu çocuğun bakımının sigortalı tarafından yerine getiriliyor olmasıdır²¹. Madde hükmünde bu durumun dikkate alınması ve söz konusu hakkın ayrımcılık yapılmaksızın kadın ya da erkek aynı durumdaki tüm sigortalılara tanınacak şekilde yeniden düzenlenmesi madde hükmünün amacına daha uygun olacaktır.

2. Kadın Sigortalının Doğum Borçlanması İle İlgili Düzenleme

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile getirilen en önemli borçlanma türlerinden birisi de kadın sigortalılar için söz konusu olan doğum borçlanmalarıdır. 6552 Sayılı Torba Kanun ile yapılan değişiklik öncesinde, SSGSSK m. 41/a hükmü uyarınca kadın sigortalılar; tabi oldukları kanunları²² gereği kendilerine verilen ücretsiz doğum ya da

²¹ Güzel ve Okur ve Caniklioglu, 2014: s. 603; Tuncay ve Ekmekçi, 2013: 445.

²² 4857 Sayılı İş Kanununun m. 74 hükmüne göre: “Kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam onaltı haftalık süre için çalıştırılmaları esastır. Çoğul gebelik halinde doğumdan önce çalıştırılmayacak sekiz haftalık süreye iki

analık izin sürelerini borçlanabildikleri gibi, SSGSSK m. 4/I, a hükmüne göre hizmet akdi ile çalışan sigortalı kadınlar, hizmet akdine istinaden bir işyerinde çalışmamaları ve doğan çocuğun yaşaması şartları ile iki defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonraki iki yıllık süreyi borçlanabilmekte idiler. Ancak doktrinde madde hükmünün bu hakkın sadece 4/I, a bendine göre sigortalı olan kadınlar için tanımış olması haklı olarak eleştirilmiş, bu durumun eşitlik ilkesine aykırı olduğu, 4/I, b ve c bendine göre sigortalı kadınlara da tanınması gerektiği ifade edilmişti²³.

6552 Sayılı Torba Kanunun m. 43 hükmü kadın sigortalıların doğum borçlanmasına ilişkin SSGSSK m. 41/a bendinde önemli değişiklikler yapmıştır: Yapılan değişiklik öncesinde, sadece 4/I, a bendi kapsamındaki kadın sigortalılar, en fazla iki defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonraki iki yıllık süreyi borçlanabilmekte iken; değişiklikten sonraki haliyle artık *tüm kadın sigortalılar, üç defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonraki iki yıllık süreyi borçlanabilmektedirler*²⁴.

---

hafta süre eklenir. Ancak, sağlık durumu uygun olduğu takdirde, doktorun onayı ile kadın işçi isterse doğumdan önceki üç haftaya kadar işyerinde çalışabilir. Bu durumda, kadın işçinin çalıştığı süreler doğum sonrası sürelerle eklenir. Kadın işçinin erken doğum yapması halinde ise doğumdan önce kullanamadığı çalıştırılmayacak süreler, doğum sonrası sürelerle eklenmek suretiyle kullanılır (m.74/1). İsteği halinde kadın işçiye, onaltı haftalık sürenin tamamlanmasından veya çoğul gebelik halinde onsekiz haftalık süreden sonra altı aya kadar ücretsiz izin verilir. Bu süre, yıllık ücretli izin hakkının hesabında dikkate alınmaz (m. 74/ V) .

657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun m. 104/A hükmüne göre: “Kadın memura; doğumdan önce sekiz, doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam onaltı hafta süreyle analık izni verilir. Çoğul gebelik durumunda, doğum öncesi sekiz haftalık analık izni süresine iki hafta eklenir. Ancak beklenen doğum tarihinden sekiz hafta öncesine kadar sağlık durumunun çalışmaya uygun olduğunu tabip raporuyla belgeleyen kadın memur, isteği hâlinde doğumdan önceki üç haftaya kadar kurumunda çalışabilir. Bu durumda, doğum öncesinde bu rapora dayanarak fiilen çalıştığı süreler doğum sonrası analık izni süresine eklenir. Doğumun erken gerçekleşmesi sebebiyle, doğum öncesi analık izninin kullanılabilen bölümü de doğum sonrası analık izni süresine ilave edilir”. Yine m. 108/B hükmüne göre: “Doğum yapan memura, 104 üncü madde uyarınca verilen doğum sonrası analık izni süresinin bitiminden; eşi doğum yapan memura ise, doğum tarihinden itibaren istekleri üzerine yirmidört aya kadar aylıksız izin verilir”.

²³ Eleştiriler için bkz. Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2012: s. 591; Özkaraca, 2010: 523; Ocak, 2011: s. 1518.

²⁴ Kadın sigortalıların doğum borçlanmasına ilişkin olarak, 6552 Sayılı torba Kanun m. 43 ile değişikliğe uğremiş olan SSGSSK m. 4/ a hükmünün son halı “a) Kanunları gereği verilen ücretsiz doğum ya da analık izni süreleri ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalı kadının, üç defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonra iki yıllık süreyi geçmemek kaydıyla borçlanılacak sürelerde uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmaması ve çocuğunun yaşaması şartlarıyla talepte bulunulan süreleri,” şeklindedir.

Söz konusu değişiklik, bu hakkın tüm sigortalı kadınlara tanınması gerektiği yolundaki eleştirilere uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Yine yapılan bu değişiklik ile borçlanılabilecek doğum sayısı ikiden üçe çıkarılmış, bu sayede borçlanılabilecek süre de artmıştır. Bundan böyle üç defaya mahsus olmak üzere iki yıllık süreyi borçlanabilecek olan kadın sigortalının borçlanabileceği süre en fazla altı yıldır.

Madde hükmünde yapılan bir diğer değişiklik de borçlanma şartlarına ilişkindir. Torba Kanundan önceki haliyle, kadın sigortalının doğum borçlanmasından yararlanabilmesi için, çocuğun sağ olmasının yanında aranan “hizmet akdine istinaden işyerinde çalışmama” şartı yeni haliyle “uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmama” şeklinde değiştirilmiştir. Gerçekten de sigortalı kadının bu dönem içinde sadece hizmet akdi ile çalışmasından dolayı değil, -isteğe bağlı sigortalılık hali de dahil olmak üzere herhangi bir şekilde sigortalı olarak prim ödemesi durumunda, borçlanılacak süre ile sigortalılık durumu çakışacağı için borçlanmanın bir anlamı olmayacaktır²⁵. Bu nedenle madde hükmünün yeni halinde “hizmet akdine istinaden işyerinde çalışmama” yerine “uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmama”ya vurgu yapılması daha doğru görünmektedir.

III. GENEL SAĞLIK SİGORTASINDAN YAPILAN YARDIMLARA İLİŞKİN DÜZENLEMELERDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

1. Yardımcı Üreme Yöntemleri İle Çocuk Sahibi Olabilme İle İlgili Düzenleme

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun genel sağlık sigortasına ilişkin üçüncü kısmının ikinci bölümü sigortalıya sağlanan sağlık hizmetlerine ve diğer haklara ilişkindir. Bu bölümünde yer alan “*Finansmanı sağlanan sağlık hizmetleri ve süresi*” başlıklı m. 63 hükmünün bir kısmı, analık durumunda sigortalıya Kurumca yapılacak sağlık yardımlarına yer vermektedir. Bu kapsamda yapılan önemli yardımlardan birisi de, normal yollardan çocuk sahibi olamayanlar için yardımcı üreme yöntemleri ile çocuk sahibi olma imkanıdır. Gerek m. 63 hükmünün (e) bendi gerekse Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliğinin²⁶ m. 26

²⁵ Güzel ve Okur ve Caniklioglu, 2014: s. 616-617.

²⁶ RG. 28.08.2008, S. 26981.

hükmü sigortalının bu yardımdan yararlanabilmesi için gerekli olan bazı koşullara işaret etmektedir. Genel sağlık sigortalısı için öngörölmüş olan bu koşullar sırası ile:

- evli olmak,
- yapılan tıbbi tedavilere rağmen normal yöntemlerle çocuk sahibi olamamak,
- yardımcı üreme yöntemleri ile çocuk sahibi olunabileceği yolunda Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucularınca sağlık kurulu raporu düzenlenmiş olması,
- müstakbel annenin 23 yaşını doldurmuş, 40 yaşından gün almamış olması,
- son üç yıl içinde diğer tedavi yöntemlerinden sonuç alınamamış olduğunun Kurumla sözleşmeli sağlık hizmeti sunucusu sağlık kurulları tarafından belgelenmesi,
- uygulamanın yapıldığı merkezin Kurum ile sözleşmeli olması,
- en az beş yıldır genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olunan kişi olmak ve 900 gün genel sağlık sigortası primi ödemiş olmaktır (SSGSSK m. 63/e; GSSİY m. 26).

6552 Sayılı Torba Kanun, SSGSSK m. 63/f I, e bendinde yer verilen koşulların hiçbirini değiştirmemiş olmakla beraber, bu koşulların hepsini birden yerine getirmiş olan sigortalı için m. 63/ f I, e, 5 hükmünde *iki deneme* ile sınırlı olan yardımcı üreme tedavi hizmetlerinden yararlanabilme hakkı, Torba Kanununun m. 45 hükmü ile arttırılarak *üç denemeye* çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklik öncesinde gerek sözlü gerekse yazılı basında deneme sayısının ikiden üçe çıkarılacağı sık sık dile getirilmekteydi. Doktrinde *Okur*'un belirttiği üzere, deneme sayısının belirlenmesinde dikkate alınması gereken en önemli husus, tıbbi açıdan başarılı olma ihtimalinin kaç denemede daha fazla olacağıdır. Deneme sayısının asıl bu duruma göre belirlenmesi esas olmalıdır. Bunun için de bilimsel ve tıbbi verilerden yararlanılması kaçınılmazdır. Kanunla yapılacak bir belirlemenin yerine, deneme sayısının kaç olması gerektiğinin uzman hekimler tarafından tıbbi veriler ışığında değerlendirilebilmesini sağlamak amacıyla konuyu Sağlık Kuruluna bırakmak kanaatimizde de daha uygun bir yaklaşım olacaktır²⁷.

²⁷ Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2014: s. 956, dn. 116.

Yine 6552 sayılı Torba Kanununun m. 45 hükmü ile SSGSSK m. 63 hükmüne eklenen dördüncü fıkra, yardımcı üreme tedavi hizmetlerinden yararlanmak isteyen bir grup sigortalı için yararlanma şartları açısından istisna yaratan yeni bir düzenlemeye yer vermiştir. Madde hükmünde yer verilen bu sigortalılar; “ *harp malullüğü kapsamında aylık almakta olan harp malullerinin kendileri ve bunların eşleri, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlara göre malullük aylığı almakta olan vazife malullerinin kendileri ile bunların eşleri, bu Kanununun 47 nci maddesi ile 5434 sayılı Kanununun 56 ncı maddesi ve mülga 45 inci maddesi kapsamında vazife malulü olarak aylık almakta olan vazife malullerinden ise başkasının yardımı ve desteği olmaksızın yaşamak için gereken hareketleri yapamayacak derecede malul olanların kendileri ile bunların eşleri*” dir.

Söz konusu düzenleme ile madde hükmü kapsamında yer alan harp malulleri ve vazife malulleri ile onların eşleri, yardımcı üreme tedavi hizmetlerinden yararlanabilmek için; m. 63/ f I, (e) bendinin 3 numaralı alt bendinde öngörülen “ *son üç yıl içinde diğer tedavi yöntemlerinden sonuç alınamamış olduğunun Kurumla sözleşmeli sağlık hizmeti sunucusu sağlık kurulları tarafından belgelenmesi* “ ve 5 numaralı alt bendinde yer alan “ *en az beş yıldır genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olunan kişi olmak ve 900 gün genel sağlık sigortası primi ödemiş olma*” şartlarından muaf tutulmaktadırlar.

5510 Sayılı SSGSSK’na komisyon görüşmeleri sırasında eklenen “yardımcı üreme teknikleri ile çocuk sahibi olabilme”²⁸ ağır koşullara ve sınırlamalara bağlanmıştır. Sigortalıya bu tedavi yolunun açılmış olması gayet isabetli olup zaman içerisinde de söz konusu hizmetin yararlanma koşullarını hafifletecek düzenlemelerin yapılması umulan ve beklenen bir gelişmedir²⁹. Torba Kanun m. 45 hükmü ile hiç olmazsa harp malulü ya da vazife malulü sayılabilecek belirli bir grup için dahi olsa hizmetten yararlanma koşullarının hafifletilmiş olması gayet sevindiricidir. Bundan sonraki aşamada yararlanma koşullarının tüm sigortalıları kapsayacak şekilde hafifletilerek yeniden düzenlemesi yerinde olacaktır.

Yine Torba Kanun ile SSGSSK m. 63/f I, e bendinde yer alan yardımcı üreme tedavi hizmetlerinden yararlanabilme hakkının artırılarak iki dene-

²⁸ Yardımcı üreme teknikleri, suni dölleme yahut tüp bebek yöntemi olarak da adlandırılmaktadır. Bkz. Arıcı, 2015: s. 424.

²⁹ Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2014: s. 956.

meden üç denemeye çıkarılmasının bir sonucu olarak, sigortalının üçüncü denemeye ilişkin ödemesi gereken katılım payı Torba Kanunun m. 47 ile SSGSSK m. 68 fıkra 5 hükmüne %20 olarak eklenmiştir³⁰. Ayrıca SSGSSK m. 63/f 4 hükmünde belirtilen “katılım payı tutarının bir takvim yılı içerisinde asgari ücret tutarını geçemeyeceği”ne ilişkin üst limit sigortalının yardımcı üreme tedavi hizmetlerinde ödeyeceği katkı paylarında dikkate alınmamaktadır (m. 63/ f 5). Yardımcı üreme tedavi yöntemleri ile çocuk sahibi olabilmek oldukça masraflıdır. Çok pahalı olan bu hizmet için Kanun tarafından belirlenen sigortalı katılım payları da oldukça yüksektir. Söz konusu hizmetten faydalanabilmek için SSGSSK m. 63/I, e bendinde yer verilen tüm ağır koşulların yanında “en az beş yıldır genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olunan kişi olma ve 900 gün genel sağlık sigortası primi ödemiş olma” gibi ağır prim ödeme koşulunu yerine getirmiş olan sigortalıdan yüksek katılım payı tahsil edilmesi verilecek hizmetin amacına uygun değildir.

2. Kurumca Finansmanı Sağlanmayacak Sağlık Hizmetleri İle İlgili Düzenleme

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun m. 64 hükmünde *Kurumca finansmanı sağlanmayan sağlık hizmetlerine* yer verilmiştir. Bu hizmetlerden bir grubu da m. 64 hükmünün birinci fıkrasının b bendinde bahsi geçen “Sağlık Bakanlığınca izin veya ruhsat verilmeyen sağlık hizmetleri ile Sağlık Bakanlığınca tıbben sağlık hizmeti olduğu kabul edilmeyen sağlık hizmetleri” oluşturmaktadır. 6552 Sayılı Torba Kanun m. 46 hükmü ile SSGSSK m. 64/ f I, b bendinin başına eklenen “*Geleneksel, tamamlayıcı, alternatif tıp uygulamaları*” ibaresi, bu hizmetlerin neler olduğu konusunda madde hükmüne açıklık kazandırıcı bir nitelik taşımaktadır. Torba Kanunla yapılan ekleme sonrasında m. 64/ f I, b hükmünün son hali “*Geleneksel, tamamlayıcı, alternatif tıp uygulamaları ve Sağlık Bakanlığınca izin veya ruhsat verilmeyen sağlık hizmetleri ile Sağlık Bakanlığınca tıbben sağlık hizmeti olduğu kabul edilmeyen sağlık hizmetleri*” şeklindedir.

Yine Torba Kanun m. 46 hükmü ile SSGSSK m. 64 hükmüne eklenen ikinci fıkraya göre “*Kurumla sözleşmeli özel sağlık hizmet sunucuları ile Kurumla kısmi branş veya sağlık hizmeti alım sözleşmesi imzalamış olan*

³⁰ SSGSSK m. 68/f 5 hükmüne göre sigortalının ilk deneme için %30, ikinci deneme için ise %25 katılım payı ödemesi öngörülmüştür.

vakıf üniversitesi sağlık hizmeti sunucuları, Kuruma bildirmiş oldukları hekimlerden sözleşme kapsamı branşlarda fiilen hizmet sunanlar tarafından verilen sağlık hizmetlerini, Kurumca belirlenen istisnalar hariç olmak üzere ve Kurum mevzuatına uygun olarak fatura edebilirler. Aksi takdirde, bu faturalara ait tutarlar Kurumca karşılanmaz.”

Gerçekten, Sosyal Güvenlik Kurumu ile sözleşmeli olan özel sağlık sunucularınca ve Kurumla kısmi sağlık hizmet alım sözleşmesi imzalamış olan vakıf üniversitesi sağlık sunucularınca, gerçekte fiili çalışmaları olmayan doktorların (genellikle emekli doktorların) diplomaları kullanılmak suretiyle SGK'ya bildirilen faturaların ödenmesinde yaşanan sorunlar karşısında; söz konusu madde hükmü ile yapılan açık düzenleme uyarınca Kurum, ancak bildiri yapılan sağlık personeli üzerinden yapılan, Kurum mevzuatına uygun olan faturalandırmaları ödeyecek olup, Sosyal Güvenlik Kurumuna bildiri yapılmayan sağlık personeli üzerinden yapılan faturalandırmaları karşılamayacaktır.

IV. SOMA MADEN KAZASI MAĞDURLARINA YÖNELİK YENİ DÜZENLEMELER İLE YERALTI İŞLERİNDE ÇALIŞANLARA İLİŞKİN DÜZENLEMELERDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

1. Soma Maden Kazası Mağdurları İle İlgili Yeni Düzenleme

6552 Sayılı Torba Kanununun m. 63 hükmü ile 5510 sayılı SSGSSK'na eklenen geçici madde 59 hükmü, 13.05.2014 tarihinde Manisa'nın Soma ilçesinde meydana gelen maden kazasında ölenler ve onların geride kalanlarına ilişkindir:

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortasına eklenen geçici m. 59/ f I hükmü, öncelikle Manisa ilinin Soma ilçesinde meydana gelen maden kazası sonucunda ölen sigortalıların Kuruma olan her türlü borçlarının silinmesini ve borcundan dolayı aylık bağlanamayan tüm madenci yakınlarına aylık bağlanmasını öngörmektedir. Madde hükmü uyarınca, kazada hayatını kaybeden madencilerin geride kalan hak sahibi yakınlarına ölüm aylığı bağlanabilmesi için, SSGSSK m.32/a bendinde öngörülen ölen sigortalının “*borçlanma süreleri hariç en az 5 yıldan beri sigortalı olması ve adına toplam 900 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi bildirilmiş olması*” şartı aranmayacaktır. Maden kazasında hayatını kaybetmiş olan madencilerin öden-

memiş primleri ise Maliye Bakanlığınca Kuruma ödenmek suretiyle telafi edilecektir.

SSGSSK m. 34/d hükmü ölen sigortalının geride kalan anne ve babasına ölüm aylığı bağlanabilmesini, “anne ve babanın her türlü kazanç ve irattan elde etmiş olduğu gelirinin asgari ücretin net tutarından daha az olması ve diğer çocuklarından hak kazanılan gelir ve aylıklar hariç olmak üzere gelir ve/veya aylık bağlanmamış olması” şartlarına bağlamıştır. Ancak Torba Kanun ile SSGSSK’na eklenen geçici madde 59/ f II hükmü, ölen madencilerin geride kalan anne ve babasına gelir ve/veya aylık bağlanabilmesi için, m. 34/I, d bendinde yer verilen bu *muhtaçlık şartlarının aranmayacağını* da hükme bağlamıştır.

Yine geçici m. 59/ f III hükmü uyarınca, ölen madencilerin eş ve çocuklarından birisine, eşi ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisine olmak üzere ailelerinden bir kişiye 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun³¹ ek 1 hükmünde yer alan istihdama ilişkin düzenlemeler kapsamında, kamuda istihdam sağlanacaktır. Geçici madde 59 hükmünün uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığınca müştereken belirlenecektir (geçici m. 59/ IV).

Soma ilçesinde meydana gelen bu iş kazasında 301 maden işçisi hayatını kaybetmiştir. Hayatını kaybeden madencilerin geride kalan yakınları, yaşadıkları bu büyük manevi acının yanında büyük maddi kayıp ve sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır. Torba Kanun m. 63 hükmü ile SSGSSK’na eklenen geçici madde 59 hükmü, ölen işçilerin bu büyük acıyı yaşayan geride kalanlarından, sosyal sigortalar kapsamında hak sahibi sıfatını taşıyan eş, çocuk, anne ve babalarına, en azından maddi sıkıntılarını hafifletmek üzere koşulsuz ölüm aylığı bağlanmasına ve bir kısmına da istihdam sağlanmasına yöneliktir. Diğer yandan böylesi bir düzenleme ile toplumsal tepkilerin önüne geçmek de istenmektedir. Ancak Kanunlarda bazı kişilere ve olaylara özgü geçici subjektif düzenlemelere yer verilmesi bir çözüm olmadığı gibi sigortalılar arasında hak kazanma koşulları açısından büyük eşitsizlikler yaratmaktadır. Yine toplumda yersiz bir beklentiler oluşturabilecek nitelikteki bu tür anlık çözümlerin yaygınlaşması uzun vadede Kurumun aktüeryal dengesini bozma riskini de taşımaktadır. Kanaatimizce yapılması gereken en doğru

³¹ RG. 12.04.1991, S. 20843 Mükerrer.

şey, öncelikle bu tür olayların önüne geçecek gerekli iş güvenliği tedbirlerinin sağlanması ve sonrasında da bu tür risklerle karşı karşıya olan tüm sigortalılar ve onların hak sahipleri için eşit, genel objektif tedbirlerin alınmasından ibarettir.

2. Yeraltı Maden İşlerinde Çalışanların Yaşlılık Aylığına Hak Kazanma Şartları İle İlgili Düzenleme

5510 Sayılı SSGSSK m. 28 hükmü yaşlılık sigortasından sağlanan haklar ve bu haklardan yararlanma şartlarına ilişkindir. Madde hükmünde, m. 4/I, a, b ve c statüsünde sigortalı olanlar için yaşlılık aylığına hak kazanma şartlarının yanında, yeraltı maden işlerinde çalışanlar, engelliler, erken yaşlananlar gibi yaptıkları iş veya sağlık durumu nedeniyle özellik taşıyan bazı çalışanlar için yaşlılık aylığına hak kazanmada daha ayrıcalıklı özel şartlara da yer vermektedir. 6552 Sayılı Torba Kanun m. 41 hükmü ile söz konusu madde hükmünde yer alan yaşlılık aylığına hak kazanmaya ilişkin genel koşullarda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Ancak yeraltı maden işlerinde çalışanlar ile sürekli başkasının bakımına muhtaç çocuğu bulunan kadın sigortalılar³² için öngörülen yaşlılık aylığına hak kazanmaya ilişkin özel koşullarda bazı değişiklikler söz konusudur:

Torba Kanun m. 41 hükmü ile, SSGSSK m. 28/ f 6 hükmüne göre maden işyerlerinin yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli olarak en az 20 yıl çalışan sigortalılar için yaş şartı 55'ten 50'ye düşürülmüştür. Maden işyerlerinde yeraltında yapılan işlerin, niteliği itibariyle zor ve yıpratıcı olduğu, pek çok mesleksi ve yaşamsal tehlikeleri barındırdığı gerçeği karşısında, bu işi yapan sigortalılar için diğer sigortalılara göre daha düşük bir emeklilik yaşının belirlenmesinin yerinde bir yaklaşım olduğu şüphesizdir. Torba Kanun ile m.28/ f 6 hükmünde yaşa ilişkin olarak yapılan bu değişiklik, 13.05.2014 tarihinde Manisa'nın Soma ilçesindeki maden ocağında meydana gelen iş kazasının da bir sonucudur. Kanaatimizce yapılan bu düzenleme ile kazanın olumsuz etkilerini silmek ve kamuoyunun konuya ilişkin tepkilerini azaltmak amaçlanmıştır.

³² Sürekli başkasının bakımına muhtaç çocuğu bulunan kadın sigortalı için öngörülen yaşlılık aylığına hak kazanmaya ilişkin özel koşuldaki değişikliklere ilişkin ayrıntılı Bilgi için bkz. yukarıda II, 1.

3. Yeraltı İşlerinde Çalışanların Fiili Hizmet Süresi Zammı İle İlgili Düzenleme

6552 Sayılı Torba Kanun m. 42 hükmü ile SSGSSK'nın fiili hizmet süresi zammı başlıklı m. 40 hükmünde yeraltı işlerinde çalışan işçilerin fiili hizmet süresi zammına ilişkin önemli bir düzenlemeye gidilmiştir. Yapılan bu yeni düzenlemeye göre, tablonun "Yeraltı işleri" başlıklı (10) numaralı sırasında yer alan, maden ocakları, kanalizasyon ve tünel yapım gibi yeraltında yapılan işlerde çalışan sigortalıların, fiili hizmet süresi zammından yararlandırılacakları dönem içinde kalan; yıllık ücretli izin, sıhhi izin, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günleri ile eğitim, kurs, iş öncesi ve sonrası hazırlık sürelerinde fiilen çalışma ve söz konusu işlerin risklerine maruz kalma şartı aranmayacaktır.

5510 Sayılı SSGSSK m. 40/ f I hükmü, sigortalıların fiili hizmet süresi zammından yararlanabilmeleri için maddede belirtilen iş ve işyerlerinde çalışıyor olmalarını yeterli görmemekte, ayrıca sigortalıların bu işlerde fiilen çalışmalarını ve söz konusu risklere maruz kalmalarını da aramaktadır. Ancak 6552 sayılı Torba Kanunla yeraltı işlerinde çalışan sigortalılar açısından madde hükmünde yapılan değişiklik uyarınca, bu kişilerin fiili hizmet zammından yararlandırılacakları dönem içinde kalan; hafta tatil, genel tatil, ulusal bayram, yıllık izin, sıhhi izin, eğitim, kurs ve iş öncesi ve sonrası hazırlık sürelerinde fiilen çalışma ve söz konusu işlerin risklerine maruz kalma şartı aranmamaktadır³³. Bu işçiler için çalışılmayan günler de çalışılmış gibi yıpranmaya (fiili hizmet süresi zammına) dâhil edilecektir. Bu kapsamda madde hükmünde sayılan süreler yıpranmaya dâhil edilecek sürelerden olup, yeraltında çalışılıyormuş gibi SGK'ya bildirilecektir. Torba Kanun ile madde 40 hükmünde yer verilen bu düzenleme de kanaatimizce Soma ilçesinde meydana gelen maden kazası sonrasında yeraltı maden işlerinde çalışan sigortalılar düşünülerek yapılmış olmakla beraber, tıpkı yeraltı maden işleri gibi niteliği itibarıyla hayati riskler barındıran ve yıpratıcı nitelikli taşıyan diğer yer altında yapılan işlerin de ayırılmayarak bu kapsamda düzenlenmesi doğru bir yaklaşım olmuştur.

³³ Güzel ve Okur ve Caniklioğlu, 2014: s. 652.

SONUÇ

6552 Sayılı “*İş Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun*” un m. 40 ile m. 63 arasında yer verdiği düzenlemeler 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa ilişkin değişikliklerdir. Yapılan bu değişikliklerle sadece 5510 sayılı Kanunun bazı maddeleri yeniden gözden geçirilmekle kalınmamış, Kanuna bir ek madde (ek madde 9) ve bir dizi de geçici madde (geçici madde 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59) eklenmiştir. Söz konusu değişikliklerin bu çalışmada inceleme konusu yapılan kısmı, kamuoyu tarafından yakından takip edilen değişiklikler olup gerek uygulama açısından gerekse 6552 sayılı Kanunun ortaya çıktığı dönem itibariyle öne çıkan başlıklardır:

6552 Sayılı Torba Kanun m. 55 ile 5510 sayılı Kanuna eklenen ek madde 9 hükmü, sosyal güvenlik kapsamında korunmaya muhtaç geniş bir çalışan grubu olan “ev hizmetlerinde çalışanlar” ın sigortalılık ilişkisini düzenlemektedir. Torba Kanun ile yapılan bu düzenlemenin ardından Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yayımlanan “*Ev Hizmetlerinde 5510 Sayılı Kanunun Ek 9 uncu Maddesi Kapsamında Sigortalı Çalıştırılması Hakkında Tebliğ*” ile de madde hükmünün uygulamasına açıklık kazandırılmıştır. Söz konusu Tebliğ’in m. 2 hükmü ile *aynı evde oturan üçüncü derece dahil bu dereceye kadar hısımlar tarafından ev hizmeti işlerini yapanlar*’ın ek m. 9 hükmü kapsamında sigortalı sayılmadıkları hükme bağlanmıştır. Böylece hem SSGSSK m. 6/I, c hükmünde yer alan yeni düzenleme açıklığa kavuşturulmuş hem de ev hizmetlerinde çalışanlardan sigortalı sayılmayanları belirlemek için kullanılan “*süreksiz çalışma*” gibi net olmayan ve çok tartışılan bir kavramdan vazgeçilmiştir.

Ek madde 9/ f I hükmü ile Tebliğde yer alan 3.1 hükmü uyarınca, ev hizmetlerinde bir veya birden fazla işverenin yanında ay içinde 10 gün ve daha fazla süre ile çalışanlar, SSGSSK m. 4/I, a kapsamındaki sigortalılara ilişkin hükümlere tabi kılınmıştır. Bu kişiler hakkında uzun ve kısa vadeli sigorta kolları, genel sağlık sigortası ile işsizlik sigortası hükümleri uygulanacaktır. Diğer yandan, Ek m. 9/f 2 hükmü ve Tebliğ 4.6 hükmü ile *ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştırları kişi yanında ay içinde 10 günden az süre ile çalışanlar* için ise sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası açısından sigortalılık öngörülmüştür.

Ancak söz konusu kişilere, adlarına ödenen primin ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar aynı kazancın otuz katının %32,5 oranında prim ödemek suretiyle uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortasından yararlanma hakkı da tanınmıştır. Ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanların iş kazası ve meslek hastalığı sigorta kollarından sağlanan yardımlardan yararlanabilmesi için *iş kazasının olduğu tarihten en az on gün önce tescil edilmiş olması ve sigortalılığının sona ermemiş olması* gerekmektedir. Ayrıca bu sigortalılara *iş kazası veya meslek hastalığından dolayı geçici iş göremezlik ödeneği ödenmesi veya sürekli iş göremezlik geliri ya da malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından aylık bağlanabilmesi için prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması* şartı da aranmaktadır. Gerek ek m. 9/ f. III ile gerekse tebliğ hükmü ile öngörülen bu düzenleme ağır yararlanma şartları içermekte olup bu kişilerin kısmi sigortalılar kapsamına alınarak iş kazası ve meslek hastalığı sigortasının korumasından yararlandırılmaları amacı ile bağdaşmamaktadır.

6552 Sayılı Torba Kanun m. 40 ile 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun “*sigortalı sayılmayanlar*”a ilişkin m. 6 hükmünde yapılan diğer bir önemli değişiklik de madde hükmünün birinci fıkrasının e bendinde yer alan *yabancı bir ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyenlere* ilişkindir. Yapılan değişiklikle, yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş tarafından ve o kuruluş adına ve hesabına Türkiye’ye bir iş için gönderilenlerin sigortalı sayılmayacakları süre *üç ay* ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca bu kişiler için uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde yer alan konuya ilişkin hükümlerin de saklı olduğu ifade edilmiştir. Daha önce SSGSSK m. 6/I, e hükmünde mevcut olmayan ancak normlar hiyerarşisine aykırı bir şekilde Sigorta İşlemleri Yönetmeliği m. 10/1, d hükmünde yer verilen ve bu nedenle de iptal edilen bu düzenlemeye, Torba Kanun ile yapılan değişiklikle SSGSSK m. 6/I, e hükmünde yer verilmek suretiyle nihayet Kanun koyucunun gerçek iradesi normal hiyerarşisine de uygun olarak madde hükmüne doğru bir şekilde yansıtılmıştır.

Yine 6552 sayılı Torba Kanun ile 5510 sayılı Kanunun sigortalı kadının yaşlılık aylığına hak kazanmasını kolaylaştıran nitelik taşıyan düzenlemelerinde de bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden ilki SSGSSK m. 28/f 8 hükmünde yer alan sürekli başkasının bakımına muhtaç çocuğu bulunan kadın sigortalının, 5510 sayılı SSGSSK yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçen prim ödeme gün sayılarının dörtte birinin prim ödeme gün sayılarına

eklenmesine ve eklenen bu sürelerin emeklilik yaş haddinden indirilmesine ilişkin düzenlemede gerçekleşmiştir. Torba Kanun ile yapılan değişiklikten önceki şekliyle, kadın sigortalının bu madde hükmünden yararlanabilmesi için, başkasının sürekli bakımına muhtaç derecede *malul* çocuğunun bulunması şartı aranmakta iken yeni düzenleme ile “*malul* “ çocuk ibaresi “*ağır engelli* “ çocuk olarak değiştirilmiştir. Kanunda yer alan “malulluk” kavramı “çalışma gücü kaybı” ile ilişkilendirilmiş bir kavram olması sebebiyle, sürekli başkasının bakımına muhtaç çocuğun tespit edilmesi için uygun bir kavram değildir. Ancak “ağır engelli” olma kavramının 5510 sayılı Kanunda ve ilgili Yönetmeliklerde herhangi bir tanımı da mevcut değildir. Bu durumda, Kurum Sağlık Kurulu tarafından ne olduğu belirlenecek olan bu kavramın sigortalı kadının daha lehine bir durum yaratıp yaratmayacağı kanaatimizce belirsizdir. Bu nedenle “ağır engellilik” kavramının şu anki haliyle uygulamaya da yol gösterecek objektif bir tanıma ihtiyacı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Yine 6552 Sayılı Torba Kanununun m. 43 hükmü ile kadın sigortalıların doğum borçlanmasına ilişkin SSGSSK m. 41/a bendinde de önemli değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişiklik sonrasında artık *tüm kadın sigortalılar, üç defaya mahsus olmak üzere* doğum tarihinden sonraki iki yıllık süreyi borçlanabilmektedirler. Söz konusu değişiklik, bu hakkın tüm sigortalı kadınlara tanınması gerektiği yolundaki eleştirilere uygun olarak gerçekleştirilmiş ve borçlanılabilecek doğum sayısı ikiden üçe çıkarılmak suretiyle borçlanılabilecek süre de artmıştır.

6552 Sayılı Kanunla Genel Sağlık Sigortası kapsamında sigortalıya yapılan yardımlara ilişkin en önemli değişiklik, *iki deneme* ile sınırlı olan yardımcı üreme tedavi hizmetlerinden yararlanabilme hakkının Torba Kanununun m. 45 hükmü ile arttırılarak *üç denemeye* çıkarılmasıdır. Yapılan bu değişiklik öncesinde gerek sözlü gerekse yazılı basında deneme sayısının ikiden üçe çıkarılacağı sık sık dile getirilmekteydi. Deneme sayısının belirlenmesinde dikkate alınması gereken en önemli husus, tıbbi açıdan başarılı olma ihtimalinin kaç denemede daha fazla olacağıdır. Bu nedenle, Kanunla yapılacak bir belirlemenin yerine, deneme sayısının kaç olması gerektiğinin uzman hekimler tarafından tıbbi veriler ışığında değerlendirilebilmesi için konuyu Kurum Sağlık Kuruluna bırakmak kanaatimizde de daha uygun bir yaklaşım olacaktır.

6552 sayılı Torba Kanun m. 63 ile 5510 sayılı Kanuna eklenen geçici m. 59 hükmü, Soma’da yaşanan maden kazası sonrasında sigortalılara ve

onların hak sahiplerine sağlanan ayrıcalıklı haklara ilişkin düzenlemeler içermektedir. Facianın etkisi ile yeraltında çalışan sigortalıları kapsayan bazı hükümlerde de bir dizi yenilik yapılmıştır. Bu düzenlemeler: Soma ilçesindeki maden ocağında iş kazası geçiren ve 4/I, a bendi kapsamında sigortalı olanlara veya onların hak sahiplerine aylık net ücretleri tutarında bir ödemenin yapılmasına, bu kazada hayatını kaybeden sigortalıların Sosyal Güvenlik Kurumuna olan her türlü borcunun silinmesine, geride kalan ana ve babalarına diğerlerinden daha özel şartlarla aylık bağlanmasına ve yakınlarından bir kişiye de kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilebilme fırsatı verilmesine ilişkindir. Söz konusu düzenlemeler ile ölen işçilerin sosyal sigortalar kapsamında hak sahibi sıfatını taşıyan eş, çocuk, anne ve babalarının en azından maddi sıkıntılarını hafifletmek ve toplumsal tepkilerin de önüne geçmek istenmiştir. Ancak Kanunlarda bazı kişilere ve olaylara özgü geçici subjektif düzenlemelere yer verilmesi bir çözüm olmadığı gibi sigortalılar arasında hak kazanma koşulları açısından büyük eşitsizlikler yaratmaktadır. Yine toplumda yersiz bir beklentiler oluşturabilecek nitelikteki bu tür anlık çözümlerin yaygınlaşması uzun vadede Kurumun aktüeryal dengesini bozma riskini de taşımaktadır. Kanaatimizce yapılması gereken en doğru şey, öncelikle bu tür olayların önüne geçecek gerekli iş güvenliği tedbirlerinin sağlanması ve sonrasında da bu tür risklerle karşı karşıya olan tüm sigortalılar ve onların hak sahipleri için eşit, genel objektif tedbirlerin alınmasından ibarettir.

KAYNAKÇA

Alper, Y. (2014) **Sosyal Sigortalar Hukuku**, Bursa.

Arıcı, K. (2015) **Türk Sosyal Güvenlik Hukuku**, Ankara.

Arslan Ertürk, A. (2015) 6552 Sayılı Kanununun 4857 Sayılı İş Kanunu İle 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa Getirdiği Yenilikler, **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Sayı 45, <http://www.calismatoplum.org/sayi45/erturk.pdf>.

Güzel, A. ve Okur, A.R. ve Caniklioğlu, N. (2014) **Sosyal Güvenlik Hukuku**, Yenilenmiş 15. Bası, İstanbul.

Güzel, A. ve Okur, A.R. ve Caniklioğlu, N. (2012) **Sosyal Güvenlik Hukuku**, Yenilenmiş 14. Bası, İstanbul.

Korkusuz, R. Ve Uğur, S. (2015) **Sosyal Güvenlik Hukuku**, 4. Baskı, Bursa.

Ocak, S. (2011) Sigorta Başlangıcından Önceki Doğumlar Nedeniyle Hizmet Borçlanması (Karar Tahlili), **Legal İHSGH Dergisi**, C. 8, S. 32, s. 1476-1523.

Okur, A. R. (2004) Ev Hizmetlerinde (İşlerinde) Çalışanların Sigortalılığı, **Kamu-İş Dergisi**, S. 3/2004, s.1- 22, <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/7318.pdf>.

Özkaraca, E. (2010) Doğum Borçlanması, Karar İncelemesi, **Legal İHSGH Dergisi**, S. 26, s. 501-524.

Sözer, A. N. (2013) **Türk Sosyal Sigortalar Hukuku**, 1. Baskı, İstanbul.

Tuncay, A. C. ve Ekmekçi, Ö (2013) **Türk Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri**, 16. Bası, İstanbul.